

правопорушень, а також розвантаження роботи судів. Вплив покарання у виді пробаційного нагляду на кримінальну протиправність і рецидивну зокрема, буде потребувати ще додаткових досліджень.

Література:

1. Кирилюк А. В. Пенітенціарна кримінологія та спеціально-попереджувальна діяльність : Загальна частина : навч. посіб. К. : Правник : НАВСУ, 1997. 127 с.
2. Олександр Шевцов, адвокат з кримінальної практики ЮК «Ріако та партнери». URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/222662_probatsyniy-naglyad-za-krimnaln-pravoporushennya-shcho-peredbacheno-novim-zakonom (дата звернення: 17.10 2023).
3. Анастасія Добровичинська, старший партнер ЮК PRAVO GARANT. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/probatsyniy-naglyad-yak-noviy-vid-pokarannya.html>. (дата звернення: 17.10 2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-327-2-47>

ПЕНІТЕНЦІАРНА ПРОБАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПОБІГАННЯ РЕЦИДИВНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Ткаченко П. І.

*аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Міністерства внутрішніх справ України, член Асоціації правників України,
член комітету з кримінального та кримінально-процесуального права,
член комітету з військового права, військової юстиції та захисту прав
ветеранів Асоціації правників України
м. Дніпро, Україна*

Пенітенціарна пробація, яка є однією з альтернативних форм покарання та реінтеграції осіб, вчинивших злочин, є актуальним інструментом в сучасному правосудді. Цей метод спрямований на запобігання рецидивної злочинності та ефективну реабілітацію осіб, які порушили закон. Важливість пенітенціарної пробації полягає в її здатності надати можливість засудженим повернутися до суспільства, як відповідальними та корисними членами громади, забезпечуючи тим самим безпеку та гармонію у суспільстві. У цьому контексті важливо розглянути принципи та ефективність пенітенціарної пробації, як ключового інструменту в запобіганні рецидивної злочинності та забезпеченні позитивних змін у житті засуджених осіб.

Так, відповідно до таких рекомендацій в національне законодавство на підставі Закону України «Про пробацію» прийнятого 5 лютого 2015 року, було запроваджено пенітенціарну пробацію. Основною метою якої є підготовка осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення з метою трудового і побутового влаштування таких осіб після звільнення за обраним ними місцем проживання [1].

На думку Ющик О. І. «пенітенціарна пробація, яка покладена на орган пробації та пенітенціарні установи, повинна забезпечувати надання засудженому низку соціальних послуг для підготовки до звільнення з місця позбавлення волі з метою його подальшої ресоціалізації та адаптації в суспільстві. Підкресливши, що працівники уповноважених органів з питань пробації здійснюють не лише нагляд за особами, засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням або обмеженням волі, а й працюють також в установах закритого типу для участі в підготовці засуджених до звільнення (за ініціативи адміністрації установи виконання покарань, слідчого ізолятора), координуючи ці заходи з підрозділами пробації за місцем проживання засудженого після звільнення або місцем розташування установ соціальної адаптації для звільнених та залучаються в роботу щодо здійснення моніторингу проблемних питань засуджених, які готуються до звільнення, та їхніх можливих потреб після звільнення» [2, с. 327].

Варто зазначити, що перебування особи, окремо взятого індивідуума, в місцях ізоляції від соціуму, а саме установах виконання покарань є максимально кризовою ситуацією та водночас екстремальною з психологічної та соціальної точки зору. Найбільш негативні наслідки поряд із криміналізацією особистості – втрата соціально корисних зв'язків, що негативно впливає на поведінку особи, породжує апатію у подоланні асоціальних навичок, сприяє деградації особистості. Найбільш нагальною проблемам нейтралізації негативного впливу умов відбування покарання на особистість постає в період підготовки засудженого до звільнення. Деякі дослідження показали, що за три місяці перебування у місцях ізоляції від суспільства особа у більшості випадків повністю втрачає своє майбутнє. Варто зауважити, що у неповнолітніх осіб цей період є набагато коротшим, що спричиняється прийняттям останніми правил кримінального мікросередовища виховної колонії.

Сучасне суспільство стоїть перед викликом забезпечення ефективного функціонування правопорядку та зниження рівня злочинності. Одним з ключових аспектів в цьому контексті є пошук та впровадження ефективних методів реабілітації осіб, які порушили закон, з метою запобігання повторним злочинам. Серед таких методів важливе місце належить пенітенціарній пробації, як альтернативній формі

покарання та реінтеграції. Серед теоретичних аспектів пенітенціарної пробації можливо виділити наступне, а саме пенітенціарна пробація є концепцією, яка базується на ідеї соціального супроводу засуджених осіб, спрямованого на їхню реабілітацію та успішне повернення до суспільства. Основною метою цього інструменту є зменшення рецидиву злочинності через вплив на соціальні та психологічні чинники, які сприяють вчиненню злочинів.

Водночас ключовими категоріями та їх складовими в системі пенітенціарної пробації є:

1) Соціальна реінтеграція. Пенітенціарна пробація сприяє соціальній адаптації засуджених через підтримку в знаходженні роботи, навчанні та адаптації до нових умов життя після відбування покарання.

2) Спеціалізований нагляд та підтримка. Уповноважені співробітники органу пробації здійснюють систематичний моніторинг та підтримку засуджених, надаючи їм необхідну допомогу та консультації.

3) Індивідуальний підхід. Пробаційні програми розробляються з урахуванням особистісних специфік кожного засудженого, сприяючи його позитивній соціалізації.

Ефективність пенітенціарної пробації в запобіганні рецидивній злочинності полягають в наступному, а саме наукові дослідження та практичний досвід свідчать про успішність пенітенціарної пробації у запобіганні рецидиву злочинності. Цей підхід сприяє зниженню кримінальної активності серед засуджених та сприяє їхній успішній реінтеграції у суспільство.

Отже, зважаючи на вищевикладене можливо зазначити, що пенітенціарна пробація є ефективним інструментом в запобіганні рецидивній злочинності та реабілітації засуджених. Її впровадження та оптимізація в сучасну кримінально-правову та кримінально-виконавчу систему сприяють створенню більш безпечного та гармонійного суспільства.

Література:

1. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 року № 160-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19> (дата звернення: 05.10.2023 року).

2. Ющик О. І. «Пенітенціарна пробація як механізм попередження вчинення повторних кримінальних правопорушень». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* № 65 (2021). С. 326–330.